

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

5.4 สรุปผลการวิจัย

5.5 อภิปรายผลการวิจัย

5.6 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรงในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียน ในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ทั้งในลักษณะโดยตรง และโดยคณะกรรมการ

2) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากประชากรที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน 35 โรงเรียน

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) จากประชากรโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น จำนวน 35 โรงเรียน โดยผู้วิจัยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้งหมด

5.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยผ่านความเห็นชอบ และตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ โดยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93 สำหรับแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น และ 0.96 สำหรับแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

5.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ส่งไปให้โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างและขอรับคืนด้วยตนเอง จำนวน 35 โรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามไป 630 ฉบับ ได้รับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ จำนวน 630 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนขนาดต่างกัน 6 โรงเรียน

5.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาแปลผลการวิจัยในรูปของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

5.4 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

5.4.1 สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

1) สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 70.15 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 78.41 มีวุฒิทางการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 51.11 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 49.52 มีตำแหน่งหน้าที่ผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 66.67

2) สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง โดยภาพรวมและรายด้านมีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" โดยด้านงานกิจการนักเรียนมีสภาพการมีส่วนร่วมมากกว่าด้านอื่น ผู้วิจัยสรุปผลเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านงานวิชาการ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านวิชาการ มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านวิชาการ คือ ร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้น ช่วยเหลือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการที่โรงเรียนจัดขึ้น และช่วยเหลือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการเรียนการสอน อยู่ในระดับ "มาก" ในขณะที่การร่วมพิจารณาหลักสูตรท้องถิ่นยังอยู่ในระดับ "น้อย"

ด้านงานกิจการนักเรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" จำนวน 3 ข้อ คือ ปกป้องดูแลนักเรียนให้พ้นจากภัยสารเสพติด หรือภัยสังคมด้วยวิธีป้องกันที่เหมาะสม ช่วยเหลือเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมประเพณี ดนตรี กีฬา และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ ใฝ่รู้ กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านกิจการนักเรียน คือ ให้ความรู้ และปกป้อง ดูแลนักเรียนให้พ้นจากภัยสารเสพติด หรือภัยสังคมด้วยวิธีการที่เหมาะสม ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ร่วมงานวันเด็ก วันแม่ วันปิยะมหาราช กีฬา ดนตรี ประเพณีต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" คือ ปกป้องดูแลนักเรียนให้พ้นจากภัยสารเสพติด หรือภัยสังคมด้วยวิธีป้องกันที่เหมาะสม ร่วมระดมคณาจารย์ให้แก่นักเรียน และร่วมจัดงานแสดงผลงานของเด็กนักเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านกิจการนักเรียน คือ ให้ความรู้ และปกป้องดูแลนักเรียนให้พ้นจากภัยสารเสพติด หรือภัยสังคมด้วยวิธีการที่เหมาะสม ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ร่วมงานวันเด็ก วันแม่ วันปิยะมหาราช กีฬา ดนตรี ประเพณีต่าง ๆ

ด้านงานบุคลากร

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านบุคลากร ในลักษณะช่วยรายงานความประพฤติของครูให้โรงเรียนทราบเป็นครั้งคราว ร่วมค้นหาผู้มีความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาร่วมการศึกษาในโรงเรียน

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานด้านบุคลากรในลักษณะช่วยรายงานความประพฤติ

ของครูให้โรงเรียนทราบเป็นครั้งคราว ร่วมค้นหาผู้มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่น เข้ามาร่วมการศึกษาในโรงเรียน

ด้านงานธุรการ การเงิน วัสดุ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" จำนวน 1 ข้อ คือ ร่วมบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน ที่สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน ที่สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน แสวงหาเงิน วัสดุ อุปกรณ์ มาช่วยพัฒนากิจการของโรงเรียน

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เชิงคุณภาพ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน ที่สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน แสวงหาเงิน วัสดุ อุปกรณ์ มาช่วยพัฒนากิจการของโรงเรียน

ด้านงานอาคารสถานที่ที่มีสภาพการมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมใช้อาคารสถานที่ประกอบพิธีกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ดูแลการใช้พื้นที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมใช้อาคารสถานที่ รักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมใช้อาคารสถานที่ ประกอบพิธีกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ดูแลการใช้พื้นที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมร่วมชุมชนทางด้านศาสนา ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียน และพัฒนาโรงเรียนโดยเข้ามาช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มชนมีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน กิจกรรมร่วมชุมชนทางด้านศาสนา ร่วมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียน พัฒนาโรงเรียนโดยเข้ามาช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" กลุ่มชนมีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน กิจกรรมร่วมชุมชนทางด้านศาสนา ร่วมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียน พัฒนาโรงเรียนโดยเข้ามาช่วยเหลือด้าน ทุนทรัพย์ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์

ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง

โดยภาพรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับปัญหาระดับ "ปานกลาง"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า กลุ่มชนเข้าใจว่า การจัดการศึกษาเป็นของ โรงเรียนเท่านั้น โรงเรียนไม่เปิดโอกาสหรือประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนได้ทราบว่าควรเข้ามา มีส่วนร่วมอย่างไร กลุ่มชนไม่เคยมีส่วนร่วมวางแผนในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน กลุ่มชน มีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี ยากจน กลุ่มชนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับปัญหาระดับ "ปานกลาง" กลุ่มชนเข้าใจว่า การจัดการศึกษาเป็นของโรงเรียนเท่านั้น โรงเรียนไม่เปิดโอกาสหรือประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชน ได้ทราบว่าควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร กลุ่มชนไม่เคยมีส่วนร่วมวางแผนจัดการศึกษากับโรงเรียน กลุ่มชนมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี ยากจน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง

โดยภาพรวม มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับ "มาก" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคลากรใน โรงเรียนควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน กลุ่มชนควรร่วมรับรู้ความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ภูมิอากาศการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จ โรงเรียนควรชี้แจงนโยบาย แผนงาน โครงการจัดการศึกษา ให้ชุมชนทราบสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า บุคลากรในโรงเรียนควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนสม่ำเสมอทั่วถึง ต่อเนื่อง บริสุทธิใจ โรงเรียนต้องประชาสัมพันธ์ผลงานโรงเรียนสู่ชุมชนสม่ำเสมอ โรงเรียนต้องการกระหน่ำทุนเป็นผู้นำและผู้รับ การจัดประชุมหรืออบรมให้ความรู้ความเข้าใจให้ชุมชนผู้เกี่ยวข้องทราบถึงภารกิจ ความต้องการพัฒนาโรงเรียน

5.4.2 สภาพการณ์มีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองบัว จังหวัดขอนแก่น

- 1) สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียน
ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 68.57 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 79.69 มีวุฒิทางการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 51.43 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 58.10 มีตำแหน่งหน้าที่ ผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 66.67
- 2) สภาพการณ์มีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียน
โดยภาพรวมมีสภาพการณ์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ
 - 1) การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
 - 2) การมีส่วนร่วมรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียน
 - 3) การมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนโดยทั่วไป
 - 4) การมีส่วนร่วมประสานงานกับองค์กรท้องถิ่นภาครัฐและเอกชน
 - 5) การมีส่วนร่วมแต่งตั้งที่ปรึกษา และ/หรือ อนุกรรมการเพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
 - 6) การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน
 - 7) การมีส่วนร่วมให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางการบริหารการเงิน และงบประมาณของโรงเรียน

สรุปผลเป็นรายด้านได้ดังนี้

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนโดยทั่วไป
โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีสภาพการณ์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนิน

กิจกรรมของโรงเรียน สร้างความเข้าใจและประสานงานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน และช่วยเหลือและประสานการช่วยเหลือกับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนหรือโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ท้าหน้าที่ได้ดีแล้วคือ เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน เพราะโรงเรียนประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิญ และให้เกียรติกรรมการร่วมงานเกือบทุกครั้ง ให้กรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านการวางแผนในการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงาน การประเมินผล กรรมการโรงเรียนควรทำอีก คือ สร้างศรัทธาของโรงเรียนให้โรงเรียนเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง สร้างโอกาสคุณภาพประสิทธิภาพของโรงเรียนให้เป็นรูปธรรม

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท้าหน้าที่ได้ดีแล้ว คือ เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน เพราะโรงเรียนประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิญ และให้เกียรติ กรรมการร่วมงานเกือบทุกครั้ง ให้กรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการวางแผนในการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงาน การประเมินผล กรรมการโรงเรียนควรทำอีก คือ สร้างศรัทธาของโรงเรียนให้โรงเรียนเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง

2) ตำแหน่งมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการมีส่วนร่วมระดับ "มาก" 2 ข้อคือ ศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผน และแผนแต่ละประเภทที่โรงเรียนต้องมีโดยเข้ารับการอบรมศึกษาเอกสาร ศึกษากำหนดนโยบายและแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ท้าหน้าที่ได้ดีแล้ว คือ ศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผน และแผนแต่ละประเภทที่โรงเรียนต้องมีโดยเข้ารับการอบรมศึกษาเอกสาร เพราะหน่วยเหนือจัดทำเอกสารในเรื่องการวางแผน และกำหนดให้ผู้บริหารกรรมการโรงเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ศึกษากำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน เพราะโรงเรียนมีการประชุมปรึกษากับกรรมการโรงเรียนที่ดำเนินการได้ไม่ดี คือ เข้าไปมีส่วนร่วมในคณะกรรมการจัดทำนโยบายและแผน เพราะกรรมการโรงเรียนบางคนไม่มีความรู้ในเรื่องนี้พอ บางคนมีความรู้แต่ไม่มีเวลา เพื่อดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทาหน้าที่ได้ดีแล้ว คือ ศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผน และแผนแต่ละประเภท ที่โรงเรียนต้องมีโดยเข้ารับการอบรมศึกษาเอกสาร เพราะหน่วยเหนือจัดทำเอกสารในเรื่องการวางแผน และกำหนดให้ผู้บริหารกรรมการโรงเรียนได้ศึกษาหาความรู้ ศึกษามากำหนดนโยบาย และแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน เพราะโรงเรียนมีการประชุมปรึกษากับกรรมการโรงเรียนที่ดำเนินการได้ไม่ดี คือ เข้าไปมีส่วนร่วมในคณะกรรมการจัดทำนโยบายและแผน เพราะกรรมการโรงเรียนบางคนไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ดีพอ บางคนมีความรู้แต่ไม่มีเวลา

3) ด้านการมีส่วนร่วมให้เห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

โดยภาพรวม อยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ "มาก" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน ศึกษาแผนแม่บท แผนพัฒนาและข้อมูลของโรงเรียนอยู่เสมอ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ทาหน้าที่ได้ดีแล้วคือ รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน เพราะโรงเรียนให้ความสำคัญกับกรรมการโรงเรียน มีการประชุมปรึกษาหารือและให้ รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไป

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน ศึกษาแผนแม่บท แผนพัฒนาและข้อมูลของโรงเรียนอยู่เสมอ ทาหน้าที่ได้ดีแล้วคือ รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน เพราะโรงเรียนให้ความสำคัญกับกรรมการโรงเรียน มีการประชุมปรึกษาหารือและให้รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาต่อไป

4) ด้านการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินงบประมาณของโรงเรียน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสภาพการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ "มาก" 1 ข้อ คือ รับทราบผลการดำเนินงานตามโครงการและให้ข้อเสนอแนะ มี

สภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" 2 ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาร้อย คือ นิยามาให้ความเห็นชอบ และให้ข้อเสนอแนะโครงการ นิยามาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดตั้ง จัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และติดตามผลการจัดซื้อจัดจ้าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ทัศนะที่ได้ดีแล้ว คือ รับทราบผลการดำเนินงานตามโครงการและให้ข้อเสนอแนะ เพราะโรงเรียนได้กำหนดมาตรฐานการในการควบคุม ตรวจสอบให้มีการรายงานผลเกี่ยวกับการรับทราบผลการดำเนินงานทางการเงิน งบประมาณ และกรรมการได้ติดตาม ประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ตลอดจนงบประมาณร่วมสนับสนุนงบประมาณของโรงเรียน อาจอยู่ในรูปแบบเป็นผู้บริจาค หรือครุภัณฑ์

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" และทัศนะที่ได้ดีแล้ว คือ รับทราบผลการดำเนินงานตามโครงการและให้ข้อเสนอแนะ เพราะโรงเรียนได้กำหนดมาตรฐานการในการควบคุม ตรวจสอบให้มีการรายงานผลเกี่ยวกับการรับทราบผลการดำเนินงานทางการเงิน งบประมาณ และกรรมการได้ติดตาม ประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ตลอดจนงบประมาณร่วมสนับสนุนงบประมาณของโรงเรียนในรูปแบบเป็นผู้บริจาคเงินหรือครุภัณฑ์

5) ด้านการมีส่วนร่วมรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" นิยามาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ รับทราบผลการพัฒนาบุคลากร รับทราบผลการดำเนินงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน รับทราบความก้าวหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กนักเรียน ตลอดจนแนวทางแก้ไขพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ทัศนะที่ได้ดีแล้วคือ รับทราบผลการดำเนินงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เพราะโรงเรียนรายงานผลให้ทราบ และคณะกรรมการโรงเรียนติดตามสนใจ ต้องการทราบผลด้วยตนเองในสิ่งที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" และหาหน้าที่ได้ดีแล้วคือ รับทราบผลการดำเนินงานที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เพราะโรงเรียนรายงานผลให้ทราบ และคณะกรรมการโรงเรียนติดตามสนใจ ต้องการทราบ ผลด้วยตนเองในสิ่งที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

6) ด้านการมีส่วนร่วมประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นภาครัฐและเอกชน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ "มาก" เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การให้ความรู้ ข้อมูล สารสนเทศด้านวิชาการหรือการดูแลด้านสุขภาพอนามัย หรือการอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีส่วนร่วมประสานความช่วยเหลือในการแก้ไขความขาดแคลนด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า หน้าที่ที่ได้ดีแล้วคือ มีส่วนร่วมประสานความช่วยเหลือในการแก้ไขความขาดแคลนด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพราะการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นกรรมการโรงเรียน คัดผู้มีความรู้ความสามารถมีเวลา อุทิศตนเพื่อการศึกษา และมีฐานะทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน จึงมีกำลังพอดูแล ช่วยเหลือความขาดแคลนของโรงเรียนได้บางระดับ และร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของชุมชน

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" และหาหน้าที่ได้ดีแล้วคือ มีส่วนร่วมประสานความช่วยเหลือในการแก้ไขความขาดแคลนด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เพราะการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นกรรมการโรงเรียน คัดผู้มีความรู้ความสามารถมีเวลา อุทิศตนเพื่อการศึกษา และมีฐานะทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านจึงมีกำลังพอดูแล ช่วยเหลือ ความขาดแคลนของโรงเรียนได้บางระดับ และร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น ประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของชุมชน

7) ด้านการมีส่วนร่วมแต่งตั้งที่ปรึกษา และ/หรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ "มาก" เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปรึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะกรรมการเกี่ยวกับการติดตาม

พฤติกรรมเด็กนักเรียน นิจามาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ตามบทบาทหน้าที่ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 กำหนดไว้ คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขต จังหวัดขอนแก่น ทำหน้าที่ได้ดีแล้วคือ นิจามาแต่งตั้งที่ปรึกษาและ/หรือคณะกรรมการเกี่ยวกับการติดตามพฤติกรรมของเด็กนักเรียน เพราะหน่วยเหนือให้ความสำคัญเรื่องนี้

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" ทำหน้าที่ได้ดีแล้วคือ นิจามาแต่งตั้งที่ปรึกษา และ/หรือคณะกรรมการเกี่ยวกับการติดตามพฤติกรรมของเด็กนักเรียน เพราะหน่วยเหนือให้ความสำคัญเรื่องนี้

ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียน โดยภาพรวม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" โดยผู้วิจัยได้สรุปรายด้าน ดังนี้

1) ด้านปัญหาจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปัญหาที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" 1 ข้อคือ กรรมการโรงเรียนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองดีพอ ปัญหาที่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ มุ่งให้กรรมการโรงเรียนสับสลับงบประมาณเพื่อส่งเสริมกิจการของโรงเรียนเป็นหลัก ผู้บริหารไม่เข้าใจนโยบายในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างลึกซึ้ง จึงไม่เห็นความสำคัญของคณะกรรมการโรงเรียน และจุดมุ่งหมายการมีส่วนร่วมไม่ชัดเจน บรรยายภาคการทํางานน่าเบื่อหน่าย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ปรากฏผลดังนี้ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขต จังหวัดขอนแก่น ทํางานตามบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ในด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม คือ จุดมุ่งหมายที่ไม่ชัดเจน คลุมเครือ ทำให้ไม่เข้าใจเกิดการสับสนว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น เพื่ออะไร จะมีผลดีอย่างไร หน้าที่ของกรรมการโรงเรียน เช่น การให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในการกำหนดนโยบาย และการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งยังมีเรื่องไม่ชัดเจนว่าขอบเขตในการพัฒนา และกิจกรรมการเรียนการสอนมีแค่ไหน มีเรื่องอะไรบ้างที่ต้องเกี่ยวข้อง ซึ่งต้องกำหนดให้ชัดเจน

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กรรมการโรงเรียนทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ในด้าน จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม คือ จุดมุ่งหมายที่ไม่ชัดเจน คลุมเครือ ทำให้ไม่เข้าใจเกิดการ สับสนว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเพื่ออะไร จะมีผลดีอย่างไร หน้าที่ของกรรมการโรงเรียน เช่น การให้คำปรึกษาแก่โรงเรียนในการกำหนดนโยบาย และการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งยังไม่ชัดเจนว่าขอบเขตในการพัฒนา และกิจกรรมการเรียนการสอนมีแค่ไหน เรื่องอะไรบ้างที่ต้องเกี่ยวข้อง

2) ด้านผู้ที่จะมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ กรรมการโรงเรียนไม่ค่อยมีความรู้ด้านการศึกษาดีพอ กรรมการโรงเรียนมักไม่มีเวลาในการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา และการพิจารณาคัดเลือกกรรมการโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพไม่มีการ กลั่นกรองอย่างละเอียด บางครั้งคัดเลือกใครก็ได้ ขอเพียงให้เป็นรูปคณะกรรมการเพื่อ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ปรากฏผลดังนี้ ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กรรมการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ทำงานตามบทบาท หน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ในด้านผู้ที่จะมีส่วนร่วม เรียงตามลำดับ ปรากฏผลดังนี้ กรรมการโรงเรียน ไม่ค่อยมีความรู้ด้านการศึกษาดีพอ กรรมการโรงเรียนมักไม่มีเวลาในการมีส่วนร่วมทางการ บริหารการศึกษา และกรรมการโรงเรียนบางคนมีอายุมากสุขภาพไม่แข็งแรง

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ชนบท จังหวัดขอนแก่น ทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ คือ กรรมการโรงเรียนไม่ค่อยมี ความรู้ด้านการศึกษาดีพอ

3) ปัญหาเรื่องที่ควรมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" พิจารณาเป็นรายชื่อ ปัญหาเรื่องที่ควรมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ "ปานกลาง" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ โรงเรียนให้กรรมการมีส่วนร่วม เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ เรื่องที่จะขอรับการสนับสนุนมากกว่าจะเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของ

นักเรียนและพัฒนาโรงเรียน งานของโรงเรียนมีมาก และยุ่งยากเป็นการเพิ่มภาระให้กรรมการ โดยไม่จำเป็น และกรรมการโรงเรียนไม่ทราบว่า จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บริหาร เรื่องอะไร ขึ้นตอนใด เพราะขอบเขตของการบริหารนั้นกว้าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ปรากฏผลดังนี้ ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กรรมการโรงเรียน ทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ คือ เมื่อกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่จะขอรับการสนับสนุนมากกว่าเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หรือพัฒนาโรงเรียน และภารกิจของโรงเรียนมีมาก และยุ่งยากเป็นการเพิ่มภาระให้กรรมการโรงเรียน

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กรรมการโรงเรียนทำงานหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ คือ โรงเรียนให้กรรมการมีส่วนร่วม เพื่อขอรับการสนับสนุนมากกว่าเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

4) ด้านปัญหาปริมาณการมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" นิยามความเป็นรายชื่อ ปัญหาปริมาณการมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับ "มาก" 2 ข้อ คือ เมื่อมีการประชุมกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่ จะคล้อยตามข้าราชการหรือประธาน ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยของคนไทยโรงเรียนเกรงว่า กรรมการโรงเรียนจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนมากเกินไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีปัญหาอุปสรรค ที่ทำให้กรรมการโรงเรียนทำงาน ตามบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ในด้านปริมาณการมีส่วนร่วม ปรากฏดังนี้ ส่วนใหญ่ไม่มีการประชุม และเปิดโอกาสให้กรรมการโรงเรียน จากประชาชนอภิปรายความคิดเห็น โดยสถานศึกษาจะ ตัดสินใจดำเนินการเอง เมื่อมีการประชุมกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่ จะคล้อยตามข้าราชการ หรือประธานที่ประชุม ไม่มีนิสัยในการทำงานเป็นทีม หรือทำงานร่วมกัน ในรูปของคณะกรรมการ กรรมการโรงเรียนจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่มาประชุม บางคนยินดี สนับสนุนด้านการเงิน แต่ไม่ประสงค์จะทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" มีปัญหาอุปสรรคที่ทำให้กรรมการโรงเรียนทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ ในด้านปริมาณการ มีส่วนร่วมปรากฏดังนี้ ส่วนใหญ่ไม่มีการประชุม และเปิดโอกาสให้กรรมการโรงเรียนจากประชาชน อภิปรายความคิดเห็น โดยสถานศึกษาจะตัดสินใจดำเนินการเอง เมื่อมีการประชุม กรรมการ

โรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามข้าราชการ หรือประธานที่ประชุม ไม่มี
 นิัยในการทำงานเป็นทีม หรือทำงานร่วมกันในรูปของคณะกรรมการ กรรมการโรงเรียนจาก
 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มาประชุม บางคนติดนิสัยสันทุนด้านการเงิน แต่ไม่ประสงค์จะหาหน้าที่
 ตามบทบาทหน้าที่

ความคิดเห็นข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียน

ผู้วิจัยสรุปผลเป็นรายด้านดังนี้

1) ด้านจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ใน
 ระดับ "มาก" เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ
 และเข้าถึงนโยบายของรัฐบาลในด้านนี้หรือจะนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์
 ความมีการแต่งตั้งบุคลากรคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบงานคณะกรรมการโรงเรียน และคอยประสาน
 งานให้บรรลุจุดประสงค์

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่า หากจะให้กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท ได้ทำประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง
 ให้ความสำคัญและเข้าถึงนโยบายของรัฐบาล หรือจะนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุ
 วัตถุประสงค์

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก"
 หากจะให้กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท ได้
 ทำประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและเข้าถึงนโยบายของรัฐบาล
 หรือจะนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

2) ด้านผู้ที่จะมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" พิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับ
 "มาก" เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ควรจัดเบี้ยประชุมแก่
 กรรมการโรงเรียน ควรมีการปรับปรุงคณะกรรมการโรงเรียนให้เบ็ดเสร็จทุกปี เช่น บุคคลา
 ย้าย ลาออก ควรแต่งตั้งบุคลากรใหม่ทดแทน และควรมีการนำกรรมการโรงเรียนไปทัศนศึกษา
 ดูงานของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า หากจะให้กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอชนบท ได้ทำประโยชน์มากยิ่งขึ้นควรจัดประชุมให้ คณะกรรมการโรงเรียน และควรมีการกลั่นกรอง เลือกสรรกรรมการโรงเรียนจากบุคคลที่มีความเหมาะสม เช่น ความรู้ ความสามารถ ความสนใจเสียสละ มีเวลาให้กับคณะกรรมการ เพราะบ่อยครั้งที่เชิญผู้มีความรู้ ความสามารถมาแล้ว แต่เขาอาจจะไม่ได้มาช่วยเหลืองานของ โรงเรียน หรือมีผู้สนใจอยากจะช่วยเหลือโรงเรียนแต่เป็นบุคคลที่ไม่เข้าใจเรื่องการศึกษาดีพอก็ เลยอาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพโดยภาพรวมมอยู่ในระดับ "มาก" หากจะให้กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอชนบท ได้ทำประโยชน์มากยิ่งขึ้น ควรจัดประชุมให้คณะกรรมการโรงเรียน และควรมีการกลั่นกรอง เลือกสรรกรรมการโรงเรียนจากบุคคลที่มีความเหมาะสม เช่น ความรู้ ความสามารถ ความสนใจเสียสละ มีเวลาให้กับคณะกรรมการ

3) ด้านเรื่องที่มีความมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมมอยู่ในระดับ "มาก" พิจารณาเป็นรายข้อ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ "มาก" เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนต้องแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความตั้งใจที่จะให้กรรมการโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน เช่น กิจกรรม ยกโรงเรียนให้ชุมชน ควรเชิญกรรมการโรงเรียนมามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พัฒนาการเรียน การสอน มากกว่าเชิญมามีส่วนร่วมเพื่อขอรับการสนับสนุน และควรมีการวางข้อสรุปของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนให้ชัดเจน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หากจะให้กรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอชนบท ได้ทำประโยชน์มากยิ่งขึ้น ควรปรับปรุงแก้ไขด้านเรื่องที่มีความมีส่วนร่วม สรุปความคิดเห็นได้ดังนี้ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมักจะประสบปัญหาว่า จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องอะไรบ้าง หรือขั้นตอนใดเพราะขอบเขตของการบริหารนั้นกว้างขวาง ดังนั้นจึงควรมีการหาข้อสรุปขอบเขต ของการมีส่วนร่วมให้ชัดเจน เพื่อ ง่ายต่อความเข้าใจ เช่น การวางแผน การกำหนดหลักสูตร การบริหารอาคารสถานที่ หรือ การเลือกสรรบุคคล นอกจากนี้จะต้องแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามีความตั้งใจที่จะให้กรรมการ

โรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาตามหลักการ มากกว่าจะเชิญมาเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเรื่องที่จะขอรับการสนับสนุน หรือขอความช่วยเหลือทำนุบำรุงสถานศึกษา และโรงเรียนต้องมีความตั้งใจที่จะให้การรวมการโรงเรียนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอย่างชัดเจน

สรุปผลการวิจัยทั้งจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ หากจะให้กรรมการโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอชนบท ทบประมาณได้มากยิ่งขึ้น โรงเรียนต้องมีความตั้งใจที่จะให้การรวมการโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอย่างชัดเจน และควรเชิญกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พัฒนาการเรียนการสอนมากกว่าเชิญมาเพื่อขอรับการสนับสนุน

4) ด้านปริมาณการมีส่วนร่วม

โดยภาพรวม ระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับ "มาก" พิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ "มาก" เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนจะต้องชี้แจงให้การรวมการโรงเรียนทราบและเข้าใจว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการสภามูลนิธิทางการศึกษา ขอให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมหากไม่ติดธุระจริงก็ไม่ควรขาดการประชุม โรงเรียนต้องมีวิสัยทัศน์ว่ากรรมการโรงเรียนนั้นต้องเป็นมูลนิธิที่ถ่วงกันที่จะนำเข้ามาสู่การพัฒนาโรงเรียน และควรจัดให้มีกิจกรรมในบทบาทหน้าที่ของกรรมการโรงเรียนอย่างจริงจัง เช่น จัดให้มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ควรจัดให้มีกิจกรรมในบทบาทหน้าที่ของกรรมการโรงเรียนอย่างจริงจัง เช่น จัดให้มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง ให้โรงเรียนร่วมมือกับกรรมการโรงเรียนในทุกด้าน เช่น การปรับปรุงอาคารสถานที่ หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ให้กรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น และให้กรรมการโรงเรียนเป็นวิทยากรภายนอกสอนนักเรียนในวิชาอื่นที่ถนัด และผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล เพื่อให้หลักการของการมีส่วนร่วมได้ผลจริงจัง ทั้งในด้านจุดมุ่งหมายต้องชัดเจน การคัดเลือกกรรมการต้องเหมาะสม ตลอดจนจำนวนและปริมาณของการเข้ามามีส่วนร่วมต้องอยู่ในภาวะสมดุล

สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยภาพรวมระดับความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับ "มาก" ควรจัดให้มีกิจกรรมในบทบาทหน้าที่ของกรรมการโรงเรียนอย่างจริงจัง เช่น จัดให้มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง ให้โรงเรียนร่วมมือกับกรรมการโรงเรียนในทุกด้าน เช่น การปรับปรุง

ปรุงอาคารสถานที่ หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ให้กรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น และให้กรรมการโรงเรียนเป็นวิทยากรภายนอก สอนนักเรียนในวิชาที่ตนถนัด ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนวิธีทัศน์ให้กว้างไกล เพื่อให้หลักการของการมีส่วนร่วมได้ผลจริงจัง ทั้งในด้านจุดมุ่งหมายต้องชัดเจน การคัดเลือกกรรมการต้องเหมาะสม ตลอดจนจำนวนและปริมาณของการเข้ามามีส่วนร่วมต้องอยู่ในภาวะสมดุล

5.5 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นที่สำคัญที่นำมาอภิปรายตามลำดับดังนี้

5.5.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา

5.5.2 สภาพปัจจุบัน ข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา

ด้านสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย ร้อยละ 70.15 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 78.41 มีวุฒิทางการศึกษา ร้อยละ 51.11 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 49.52 มีตำแหน่งผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 66.67

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง

โดยภาพรวมและรายด้าน มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ช่างยุติธรรมแสงมณี (2537) ที่พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกด้าน

ด้านสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรงในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยแบ่งไว้ 6 ด้านมีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายดังนี้

1) ด้านงานวิชาการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ในการร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ที่โรงเรียนจัดขึ้นช่วยเหลือในการดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ หุทธเมธา (2524) กล่าวไว้ว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียนเห็นความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน และปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

2) ด้านกิจการนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพพบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมปกป้องดูแลนักเรียนให้พ้นจากภัยสารเสพติด หรือ ภัยสังคม ช่วยเหลือเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน เช่น กิจกรรมประเพณี ดนตรี กีฬา กระตุ้นให้นักเรียนสนใจใฝ่รู้ ช่วยเหลือทุนการศึกษา ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น จากข้อมูลที่ได้ จะเห็นว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจการนักเรียนได้เต็มที่ ซึ่งเป็นການไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และอาจเนื่องมาจากโครงการโรงเรียนสีขาว ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดมาตรการให้โรงเรียนปลอดจากอบายมุข สารเสพติด การพนัน การทะเลาะวิวาท

3) ด้านงานบุคลากร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมค้นหาผู้มีความรู้ ความสามารถในท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดการศึกษาในโรงเรียน เช่น ร่วมเป็นกรรมการส่วนหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือโรงเรียน ส่วนการจะเข้ามาร่วมในด้านการบริหารงานบุคคลมีน้อย ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จะเห็นว่า โรงเรียนจะเปิดโอกาสในด้านนี้ไม่เต็มที่นัก อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านระเบียบกฎหมาย การกระจายอำนาจของการบริหารการศึกษายังไม่เอื้ออำนวย และสอดคล้องแนวคิดของ วิจิตรณ์ สารรัตน์ (2532) ได้กล่าวว่า การพัฒนาประเทศต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ และปัจจัยที่สำคัญยิ่งคือ ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ถึงกับมีคำกล่าวว่า ถ้าประเทศใดไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้ ก็ไม่สามารถพัฒนาอย่างอื่นได้มากนัก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และเป็นที่ยอมรับเช่นกันว่า เครื่องมือสำคัญยิ่งที่จะทำให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนา คือ การศึกษา

4) ด้านธุรการการเงิน วัสดุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามาร่วมบริจาค วัสดุ อุปกรณ์ แรงงานที่สนับสนุนโรงเรียน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จะเห็นว่า เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่เป็นผู้บริจาคเงิน และครุภัณฑ์ พร้อมหาแหล่งทุนสนับสนุนได้ร่วมจัดสรรงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ เสน่ห์ จามริก (อ้างถึงใน โอวาท

สุนทราภรณ์, 2538) กล่าวว่า ถ้าจะเริ่มให้ชุมชนมีส่วนร่วมการจะต้องปรับปรุงโครงสร้างภายในให้ห้องเก็บกำลังทรัพยากร กำลังเงินดีขึ้น ปรับระบบโรงเรียนให้ผูกพันกับชีวิตของชุมชนให้มากขึ้น และจะต้องจัดสรรกำลังงบประมาณให้โรงเรียน

5) ด้านอาคารสถานที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมมืออาคารสถานที่ประกอบพิธีกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมรักษาความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ดูแลการใช้พื้นที่ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจากข้อมูลจะเห็นว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมใช้ทั้งอาคาร และสถานที่ รวมทั้งการบำรุงรักษา ทางด้านการบริหารการจัดการจัดสร้างยังไม่มี จะมีเพียงแต่ร่วมซ่อมแซม ปรับปรุง แก้ไข

6) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนทางด้านศาสนา ร่วมประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียน ร่วมพัฒนาโรงเรียน โดยเข้ามาช่วยเหลือทางด้านทรัพยากร แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งจากข้อมูลจะเห็นว่าโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในฐานะเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ สิปปนนท์ เกตุทัต (2539) กล่าวว่า iva ทุกฝ่ายต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเกี่ยวกับการศึกษา ความตื่นตัวของชุมชนเป็นเงื่อนไขหลักของการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นจริงได้

ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วม หรือชุมชนเข้าใจว่า การจัดการศึกษาเป็นของโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งการแก้ไขปัญหาด้านนี้อาจแก้ไขได้ โดย ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในด้านการบริหารการศึกษา การเรียนการสอน โดยคืนการศึกษาให้ผู้ใกล้ชิดผู้เรียน คือผู้ปกครองและชุมชนในรูปแบบกรรมการโรงเรียน คณะอนุกรรมการต่าง ๆ ให้ตรวจสอบความรับผิดชอบของชุมชนนั้น ๆ ว่าจัดการศึกษาได้ผลดีเพียงใด ปัญหาชุมชนเศรษฐกิจไม่ดียากจน โรงเรียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจแก้ไข ปัญหาเรื่องนี้ด้วยการช่วยเหลือด้านเครื่องเขียน แบบเรียน อาหารกลางวัน ระดมให้ทุนการศึกษาหรือการให้บริการต่าง ๆ แบบฟรี โรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาไม่ใช่หน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ถ้าปัญหาได้รับการแก้ไขในรูปของการปฏิบัติอย่างแท้จริง จะทำให้ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น

ความคิดเห็นข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยตรง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และคุณภาพ พบว่า บุคลากรในโรงเรียนควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ชุมชนควรร่วมรับรู้ความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ภูมิเฝ้าการพัฒนาที่จะประสบผลสำเร็จ มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนสม่ำเสมอ ทั้งถึง บริสุทธิใจ ต่อเนื่อง ชุมชนต้องช่วยกันในด้านความคิด ระดมทุนงบประมาณ กำหนดทิศทาง นโยบายแผนงานและทุกส่วนที่มีอยู่ในโรงเรียนที่ชุมชนควรรับรู้ ควรให้ชุมชนทราบ สอดคล้องแนวคิดของ ส.ศิวกัณท์ (อ้างถึงใน โอวาท สุนทนารักษ์, 2538) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของ ทาน ศีล และปัญญา หมายความว่า ต้องสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง รู้จักบริจาค ทาน รู้จักร่วมกันสร้างวินัย ให้มีการเอาเปรียบกันน้อยที่สุดในสังคม และชุมชนต้องใช้ปัญญามาคิดหลักสูตร และสอดคล้องแนวคิด นิภาพ ธงไชย (อ้างใน โอวาท สุนทนารักษ์, 2538) กล่าวไว้ว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนก็คือ การที่ประชาชนสามารถกำหนดนโยบาย ปรัชญา และแนวทางบริหารด้านสังคมของตนเอง โดยแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่ม แต่ละเหล่า แต่มีจุดร่วมในระดับประเทศอยู่ในระดับหนึ่ง

สภาพปัจจุบัน ปัญหา ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1) สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย ร้อยละ 68.57 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 79.69 มีวุฒิการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 51.43 เป็นอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 58.10 มีหน้าที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน ร้อยละ 66.67

2) สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยคณะกรรมการโรงเรียน โดยภาพรวมมีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ "มาก" ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชำนาญกุล แสงมณี (2537) ให้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทุกด้านทั้งนี้อาจเนื่องจากระยะเวลาที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง นโยบายทางการศึกษา และวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ การมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น และกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ได้กำหนดบทบาท หน้าที่ กรรมการโรงเรียนไว้ให้ปฏิบัติอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียน มีสภาพการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก"

ด้านสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยแบ่งไว้ 7 ด้าน

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนโดยทั่วไป จากการวิจัย พบว่า เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนอยู่ในระดับ "มากที่สุด" สอดคล้องกับการวิจัยของ เบลีเยน คิริรังสรรค์กุล (2526) ได้ศึกษาเรื่องความเห็นของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดนิวยอร์ก พบว่า คณะกรรมการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นอย่างมาก เช่น การให้ความร่วมมือกับครูใหญ่และครูเพื่อปรับปรุง โรงเรียนและให้คำปรึกษาหารือ ในการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษา ส่วนหน้าที่อื่น ๆ มีการปฏิบัติเป็นครั้งคราวหรือน้อย
- 2) ด้านมีส่วนร่วม กำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียนจากการวิจัย พบว่า ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเรื่องการวางแผน และแผนแต่ละประเภทที่โรงเรียนต้องมีโดยเข้ารับการอบรมศึกษาเอกสารอยู่ในระดับ "มากที่สุด" อาจเนื่องมาจาก เหตุผลว่า การทำงานใด ๆ จะให้ประสิทธิผลสำเร็จต้องมีการวางแผนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นทีม ที่เข้าใจตรงกันและมีส่วนร่วมในขั้นตอนกำหนดสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ดำเนินการตามแผน ประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารวัตนะ ที่ได้อธิบายว่า หลักของการมีส่วนร่วมมิได้จำกัดเฉพาะการกำหนดมาตรการของแผนเท่านั้น แต่ยังใช้ได้กับขั้นตอนอื่น ๆ ทุกขั้นตอน ไม่ว่าขั้นตอนกำหนดสภาพปัจจุบัน และปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมาย การกำหนดงบประมาณ /งาน โครงการ การดำเนินงาน/โครงการไปปฏิบัติและการประเมินผลและนโยบายที่ดีควรสะท้อนให้เห็นวัตถุประสงค์ นโยบายที่ดีควรเป็นนโยบายที่ต่างต่าง ๆ สอดคล้องกัน และนโยบายที่ดีควรเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนถูกต้อง เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติทราบ
- 3) ด้านการมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน จากการวิจัย พบว่า รับทราบผลการปฏิบัติงานตามแผนอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 กำหนดบทบาทหน้าที่ด้านนี้ไว้ให้กรรมการโรงเรียนปฏิบัติชัดเจน
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินงบประมาณของโรงเรียน การแสวงหาและให้ความสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ

ตลอดจนวิทยากรภายนอก ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียน
ทุกด้านทั้งในและนอกโรงเรียน

จากการวิจัย พบว่า รับทราบการดำเนินงานตามโครงการและให้ข้อเสนอแนะ อยู่ในระดับ
"มากที่สุด" สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประจักษ์ สุนราศรี (2524) ได้ทำการศึกษาเรื่อง
การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการศึกษาโรงเรียนประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการส่วนมาก ได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ช่วยเหลือด้านแรงงาน การ
เงิน และให้คำปรึกษากับครูใหญ่ คณะครู ส่วนด้านอื่น ๆ มีการปฏิบัติเป็นครั้งคราวหรือน้อยมาก

5) ด้านการมีส่วนร่วมรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงาน ของโรงเรียน
ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า รับทราบผลการพัฒนาบุคลากรรับทราบผลการดำเนินงานที่ชุมชนมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมของโรงเรียนรับทราบความก้าวหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ตลอดจนพฤติกรรม
อันไม่พึงประสงค์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เบลิ้น ศิริรังสรรค์กุล (2526) ได้ศึกษาเรื่อง
ความเห็นของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนและครูเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการศึกษา
ประจำโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า คณะกรรมการศึกษา
มีความสำคัญต่อการพัฒนาศึกษา เช่น การให้ความร่วมมือกับครูใหญ่ และครู เพื่อปรับปรุงโรงเรียน
และให้คำปรึกษาหารือในการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษา

6) ด้านการมีส่วนร่วมประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นภาครัฐและเอกชน และเสริมสร้างความ
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากการวิจัยพบว่า การให้ความรู้ ข้อมูล สารสนเทศด้านวิชาการหรือการดูแลสุขภาพ
อนามัย หรืออนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ร่วมประสานความช่วยเหลือในการแก้ไขความ
ขาดแคลนด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสิรัตน์ เกิดผล (2536) ที่
ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหา การดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน
ในเขตชนบทของโรงเรียนในโครงการการศึกษา เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท จังหวัดกาญจนบุรี
พบว่า โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และพัฒนาชุมชน
ของตนเอง ใช้วิธีรวมพลังกันพัฒนาแบบพึ่งตนเอง นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและทรัพยากร
ธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง โดยทำงานอย่างต่อเนื่องและประสานสัมพันธ์กัน

ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา
จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในแต่ละด้านมีประเด็นสำคัญดังนี้

- 1) ปัญหาจุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วม พบว่า
 - (1) กรรมการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่พึงพอ
 - (2) มุ่งให้กรรมการโรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ เพื่อส่งเสริมกิจการของโรงเรียนเป็นหลัก
- 2) ปัญหาผู้ที่จะมีส่วนร่วม พบว่า
 - (1) กรรมการโรงเรียนไม่ค่อยมีความรู้ด้านการศึกษาดีพอ
 - (2) กรรมการโรงเรียนมักไม่มีเวลาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) ปัญหาเรื่องที่มีความมีส่วนร่วม พบว่า
 - (1) โรงเรียนให้กรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมเมื่อชี้แจง ทำความเข้าใจเรื่องที่จะขอสนับสนุนมากกว่าจะเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
- 4) ปัญหาด้านปริมาณการมีส่วนร่วม
 - (1) เมื่อมีการประชุมกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามข้าราชการหรือประธาน
 - (2) โรงเรียนเกรงว่า กรรมการโรงเรียน จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนมากเกินไป

จากผลการวิจัยปัญหาด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัส ต้นศิลา (2523) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทกรรมการศึกษาที่มีต่อโรงเรียน (กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านผาขาว และโรงเรียนบ้านหัวฟาย) อำเภอภูกระดัง จังหวัดเลย พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการศึกษาไม่บรรลุเป้าหมาย สาเหตุดังนี้

- 1) กรรมการศึกษายังไม่เข้าใจหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองถูกต้อง
- 2) ครูยังไม่เข้าใจหน้าที่ถูกต้องของกรรมการศึกษา
- 3) โรงเรียนยังไม่เข้าใจวิธีดำเนินงานในรูปคณะกรรมการศึกษาที่ถูกต้อง
- 4) กรรมการศึกษาขาดความคิดริเริ่มส่วนมากจะเป็นผู้ตาม
- 5) กรรมการศึกษาไม่มีการดึงคนที่มีความสามารถหลายอาชีพมาดำเนินงาน
- 6) การคัดเลือกกรรมการศึกษาขาดความเป็นประชาธิปไตย
- 7) โรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญต่อกรรมการศึกษา

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจักษ์ สุนราศรี (2524) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการศึกษาโรงเรียนประชาบาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการศึกษาส่วนมากได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ด้านแรงงาน การเงิน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในแต่ละด้านมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านจุดมุ่งหมายการมีส่วนร่วม
 - (1) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและเข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาล พร้อมจะนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์
 - (2) ความมีการแต่งตั้งบุคลากรคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบงานคณะกรรมการโรงเรียน และคอยประสานงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 2) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านผู้ที่จะมีส่วนร่วม
 - (1) ความมีการปรับปรุงคณะกรรมการโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันทุกปี
 - (2) เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ควรจัดเบี้ยประชุมแก่กรรมการโรงเรียน
- 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านเรื่องที่จะมีส่วนร่วม
 - (1) โรงเรียนต้องแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความตั้งใจจริงที่จะให้กรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน
 - (2) การเชิญกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน พัฒนาการเรียน การสอนมากกว่าเชิญมีส่วนร่วมขอรับการสนับสนุน
- 4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านปริมาณการมีส่วนร่วม
 - (1) โรงเรียนต้องชี้แจงให้กรรมการโรงเรียนทราบว่า การแต่งตั้งก็เพื่อระดมสติปัญญา สรรพกำลังทางการศึกษา ขอให้แสดงความคิดเห็นเต็มที่ หากไม่ตัดสินใจจริงก็ไม่ควรจะมาดการประชุม

จากข้อมูลทั่วไปที่วิเคราะห์แล้วนั้น ถ้าโรงเรียนและชุมชนโดยคณะกรรมการโรงเรียนร่วมมือกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะร่วมกันพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพ ซึ่ง กรรมการโรงเรียนนับว่าเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง เป็นทั้งแหล่งกำลังเงิน กำลังคน กำลัง

สถิติปัญหา โรงเรียนควรมองเห็นความสำคัญของกรรมการโรงเรียน และควรให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารัตนะ (2532) ที่กล่าวว่า "หลักของการมีส่วนร่วมมิได้จำกัดเฉพาะในเรื่องการกำหนดมาตรฐานการของแผนเท่านั้น แต่ยังใช้ได้กับขั้นตอนอื่น ๆ ทุกขั้นตอน ไม่ว่าในขั้นตอนกำหนดสภาพปัจจุบัน และปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมาย การกำหนดงบประมาณ งาน/โครงการ การดำเนินงาน/โครงการไปปฏิบัติ และการประเมินผล"

แนวทางการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) กำหนดแนวทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา โดยให้มีการรวมโรงเรียนรวมทั้งงักหน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่น และชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนช่วยเหลือพัฒนากิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

5.6 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแยกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะระดับกรม ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

5.6.1 ข้อเสนอแนะระดับกรม

- 1) เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในปัจจุบัน ยังต้องการเพียงเพื่อให้เข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณ การบริจาคเงิน วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ซึ่งชุมชนหรือกรรมการโรงเรียนเองยังยากจน มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น กรมจึงควรสนับสนุนงบประมาณโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลนเป็นพิเศษ ให้โรงเรียนสามารถพึ่งตนเองได้
- 2) ควรเพิ่มเนื้อหาวิชาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาไว้ในหลักสูตร ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป เพื่อให้ความรู้ สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเป็นการวางแผนการพัฒนาบุคลากรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาไว้ในอนาคต
- 3) กรมควรส่งเสริมให้ชุมชนรวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่ม สมาคม ชมรม สโมสร หรือมูลนิธิที่จะร่วมพัฒนาการจัดการศึกษา และได้รับการรับรองให้มีฐานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะมิผลทำให้ประชาชน ชุมชน สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

4) กรรมการลดบทบาทความเป็นศูนย์กลางอำนาจ ความกระจายอำนาจการบริหารให้หน่วยงานในชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล สนับสนุนให้ชุมชน กรรมการโรงเรียน มีส่วนร่วมจัดการศึกษาในเรื่องการประกันโอกาส ประกันคุณภาพ ประกันสิทธิภาพ ซึ่งจะตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

- 1) โรงเรียนควรพยายามทุกวิถีทางที่จะนำชุมชนหรือคณะกรรมการโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา โรงเรียนต้องนิยมนักเรียนเป็นผู้ให้และผู้รับบริการจากชุมชน
- 2) ผู้บริหารโรงเรียนควรชี้แจง อบรมพัฒนา จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้กรรมการโรงเรียน หรือชุมชน เข้าใจบทบาทหน้าที่การเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา
- 3) ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ กรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียนในชุมชน ควรร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาต้องมีการประสานงาน ติดต่อสื่อสาร ปรึกษาหารือทั่วถึง ต่อเนื่อง บริสุทธิใจ และมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา
- 4) โรงเรียนควรคัดเลือกผู้ที่จะเป็นกรรมการโรงเรียนจากผู้มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และมีลักษณะความเป็นประชาธิปไตย มีความพร้อมจะสนับสนุนการศึกษาอย่างแท้จริง
- 5) โรงเรียนควรให้เกิดเกียรติ และยกย่องกรรมการโรงเรียน ควรให้สวัสดิการ สิทธิประโยชน์ เบี้ยประชุม รางวัล ค่าตอบแทนตามเหมาะสมกับโอกาส
- 6) การเชิญกรรมการโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมพัฒนาการเรียนการสอนมากกว่าขอรับการสนับสนุน และควรจัดประชุม เวลางว่างจากการทำงาน หรือธุรกิจ อาจเป็นวันเสาร์-อาทิตย์
- 7) โรงเรียนควรสร้างศรัทธาให้ชุมชนยอมรับ มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผลงานดีเด่นของโรงเรียน หรือนักเรียนให้ชุมชนรับรู้สม่ำเสมอ ทั่วถึง ต่อเนื่อง บริสุทธิใจ อย่างสมดุลง และยั่งยืน

5.6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

- 1) การทำการวิจัยในระดับจังหวัด หรือวิจัยเปรียบเทียบระดับจังหวัดว่าจะได้ผลเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร
- 2) การทำการศึกษาบทบาทของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนในด้านอื่น นอกเหนือจากด้านการจัดการศึกษา
- 3) การศึกษาถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา